

Blodbadet i Nanjing

Ett av seklets ohyggligaste illdåd har av politiska skäl stuvats undan i garderoben. Folke Schimanski har läst Iris Changs bok om Nanjing 1937.

Idagarna publiceras den franska "svartboken" om kommunistens illdåd från 1997 på svenska. Däremot lär vi ännu få vänta ett tag på att Iris Changs bok om den japanska massakern i Nanking (Nanjing), som kom ut samma år, blir översatt. Asien ligger en bit bort, låt vara att japanernas aggressionskrig skördade omkring 20 miljoner offer. I USA har Changs bok redan blivit mycket uppmärksam, den ligger på topplistorerna. I Japan däremot rasar *die Ewiggestrigen* (de som lever i gårdagen) över att boken nu ska komma ut på japanska. Alldeles efter kejsar Hirohitos död mördades borgmästaren i Nagasaki för att han yttrat, att Tenno hade del i skulden till de japanska krigsförbytelse. Changs bok har åter piskat upp nationalistiska lidelser, och förläggaren mordhotas.

Segraren. Japansk soldat på det förödda Nanjings stadsmur i slutet av januari 1938.

fångarna inte gick att föda, följaktligen skulle de avrättas. Det skedde genom massavrättningar, bland annat genom att bunta ihop fångarna. Eller genom att begrava dem levande. Officerarna fann här också ett tillfälle att sysselsätta trupperna med bajonettövningar. Levande fångar fungerade som träningsobjekt. Att halshugga så många som möjligt med svärd blev en uppskattad hobby, till och med tävlingar anordnades.

Avrättning med bajonett

Även civilbefolkningen drabbades av massakt. Tiotusentals kvinnor från 11 år och upp i 80-årsåldern skändades. En del bands fast i stolar och sängar och blev föremål för gruppvåldtäkt. Sedan avrättades de vanligen med bajonett. Skälet var delvis en paradox: Officiellt var det förbudet inom den japanska armén att våldta kvinnor, men för att undanröja bevis döddes de efteråt. "Medan vi våldtog var dom kvinnor, när vi gjort det var dom grisar", berättade en veteran från Nanjing.

Med Internationella Röda korsets hjälp hade utländska nanjingbor upprättat en liten neutral zon väster om stadens centrum. Utlänningarna var läkare, missionärer och affärsmän. Hit kunde befolkningen fly för att skydda sig eller bli omhändertagna på ett lasarett. Flera av utlänningarna gjorde med fara för eget liv insatser för att hjälpa befolkningen. En särskild hedersplats intar den tyske Siemensrepresentanten John Rabe. Han var medlem i NSDAP och lyckades faktiskt, med haktorsbindeln som signalement, förhindra många övergrepp.

Medan de nazistiska grymheterna förövades med ett minimum av insyn, kan man inte säga detta om blodbadet i Nanjing. Amerikanska och även japanska reporter rapporterade inför en chockad omvärld det som skedde. Ett stort ansvar vilar på befälhavaren prins Asakas axlar. Hans överordnade officer, general Matsui, var mycket sjuklig och kunde hålla sitt intåg i staden först efter några dagar. Men när han fick reda på vad som hänt, kände hans raseri inga gränser över vad prinsen låtit ske. Även den japanska utri-

kesministern skrev till landets USA-ambassadör, att fruktansvärda övergrepp begåtts i Nanjing.

Därför kan ingen förneka det fruktansvärda som hänt. En del av grymheterna sipprade till och med ut i japanska tidningar. Iris Chang nämner också substantiella vittnesmål från den utländska kolonin och en rad ångerfulla uttalanden av de japaner, som deltog i massakern och numera är små snälla män i kostym.

Att halshugga så många som möjligt med svärd blev en uppskattad hobby, till och med tävlingar anordnades.

Iris Chang vill inte beteckna de japanska bestialiteterna under kriget som ett uttryck för något slags genetiskt drag hos japanerna. Hon anger i stället tre specifika orsaker: Först och främst pekar hon på den sadistiska behandling, som officerare i japanska armén utsatte sina rekryter för. Det skapade en uppdamad lust hos dessa att i sin tur terrorisera andra (*transfer of oppression*). För det andra hyste de japanska inkräkterna i Kina ett fruktansvärt förakt för sina – som de såg det – lägre stående rasbröder. Ordet "svin" förekommer ofta som synonym för "kines".

För det tredje spelade religionen en roll. Kejsaren stod närmast Gud, och andra japaners liv inte var mycket värt. Som bekant var det en vanära för en japansk krigare att bli tillfångatagen. Vilken respekt skulle man då visa för andras liv? Boken har utsatts för både sakliga och känsломässiga kritik i Japan. Till kritikerna hör den japanske ambassadören i Washington, som menar att "boken innehåller några mycket osanna beskrivningar. Där finns också ensidiga åsikter och felaktiga och förvånande tolkningar". Ambassadören har inte preciserat sina anklagelser, så de är värdelösa.

En mera seriös kritik har gjorts av historikern Hata Ikuhiko i tidsskriften Japan Echo. Han tar avstånd från yttersta högern och

menar att de egentligen aldrig kunnat prestera sin version i siffror. Däremot ifrågasätter han den höga siffran av massakerns offer i Changs bok, som emanerar från nationalistisk kinesiska källor: 300 000. Han tror att det kan vara propaganda från kinesisk sida, för att siffran ska överstiga den för Hiroshimas och Nagasakis offer. Det torde vara svårt att ge en exakt siffra på antal mördade, då man inte vet med bestämdhet hur många som vistades i Nanjing vid tiden för erövringen och ingen officiell statistik finns. Sifferkrig är ett makabert skådespel, som ju alltid åtföljer tragiska begivenheter av det här slaget.

Ikuhiko har också ifrågasatt några foton i boken, som han inte tror har något samband med massakern. I ett fall, där japanska soldater sägs leda bort kvinnor till prostitution, visar han att bilden inte tagits i Nanjing. Men de flesta av de skakande fotografierna har han inte kunnat bortförklara. De räckes som ackompanjemang till de talrika vittnesmålen.

Sanningen om Japan hade svårt att vinna officiell sanktion i efterkrigs-Japan. Det tog decennier för den envisa historikern Ienaga

Saburō att få de japanska skolböckerna att berättat vad Nanjing-massakern handlade om. Skolministeriets censorer har allmänt kämpat mot formuleringar som anger att japanerna inte var offer för utan hade skuld i kriget. Amerikanernas bombing av Hiroshima och Nagasaki har varit till god hjälp för offermyten. Idag nämns massakern i korthet i flera av de historieböcker som japanska skolelever tar del av. Sifferangivelsen varierar från "uppskattningsvis 200 000" till "många".

Än väntar världen på att japanska regeringen ska be nanjingborna och de överlevande från blodbadet om ursäkt för det som skedde. Bödlarna har blivit aktade medborgare och gjort karriär i hemlandet, medan general Matsui som kritiserade massakern dömdes till döden i tokyoproccessen. Prins Asaka slapp undan helt, då amerikanerna bestämde att kejsarhuset skulle åtnjuta immunitet.

inga pengar från Japan

Iris Chang jämför det japanska samvetet med tyskarnas. Även om skulden inte enbart kan betalas av med pengar, har förbundsrepubliken betalat omkring 124 miljarder i skadestånd till förintelsens offer. Japan har betalat näst intill ingenting. Regeringen hänvisar till fredsavtalet i San Francisco 1952, där frågan uppsköts med hänvisning till landets prekära ekonomiska läge. Men det var då det. Innan dess hade det kalla kriget brutit ut, och Iris Chang ser däri en huvudförklaring till att japanerna slapp så lindrigt undan. USA behövde Japan som ett bälverk mot kommunismen.

Vad hände förresten med den gode nazisten Rabe? Efter en föredragstur om massakern i hemlandet uppsöktes han av hotfulla Gestapomän och förbjöds att ens nämna Nanjing, pakten med Japan hade slutits. 1950 dog han och lämnade efter sig 2 000 sidor material om illdåden, i perfekt ordning och med fullödiga dokumentation. Men släktingarna drog sig i det längsta för att offentliggöra materialet. Trots allt hade ju Rabe varit medlem i NSDAP. Han blev ett offer för politisk korrekthet.

FOLKE SCHIMANSKI

Ondskan som yta

Varför översätta smäck, när det finns bra deckare? undrar Ulf Jönsson.

Omslaget påstår att Sharyn McCrumb *Ballad ur det förlutna* har fått pris och att New York Times listat den bland de bättre deckarna. Ända luktar det skrivarskola lång väg.

Deckare

Sharyn McCrumb
Ballad ur det förlutna
Boströms, Krimserien, 1998

Jag vet inte hur man "gör upp med ett trauma" (omslaget igen)

men någon uppgörelse med Vietnamkriget är det inte. Veteranerna är numera bara en pool att hämta psykopoter från. Och tidsfärgen? På 60-talet tittade man på Mannen från UNCLE och lyssnade på Beatles och Peter, Paul and Mary. Och gick på college, förstas.

Det är ytligt och nostalgiskt. Det som tipsar allt över kanten är upplösningen. En halvflummig progsångerska pangar av en liten, grabb som Ondskan slagit klorna i och den rekordlilla polismanen tycker att det kan han gott ha. När dessutom anglicismerna hoppar groda i den valnhätta översättningen (gitarrrspearhänder!) så inser man att det saknas duktiga förläggare i landet.

ULF JÖNSSON

En förstklassig skrivmaskin för 235 kronor!

Begär katalog eller protomaskin!

Ku över 100.000 i bruk!
Agenter antagna.

"BLICKENSERFER"
HÖGMAN & STARK
Rikstel. 9009 • STOCKHOLM • Allm. Tel. 74 94